

גליון מס' 3 / ר"ח אייר התשפ"א

פִּיסַת מְדְבָר וְהַר

העלון החודשי של מרכז סיור ולימוד סוסיא

תוכן העניינים

על הנעשה בביסי'ש / עמוד 2

"פְּרִיחַ שְׁדָה" – תנ"ך במדבר ובהר / עמודים 3-5

"שְׂאֵר מְרוֹם עֵינֵיכֶם..." – הפינה האסטרונומית / עמודים 6-7

מעשה שהיה... היום לפני / עמוד 8-9

"זָרַע וְקָצִיר וְקָר וְחֹם וְקִיץ וְחֹרֵף" – על תופעות עונתיות בטבע סביבנו / עמודים 10-11

"לנוע לנוע" – המלצות חמות לטיול משפחתי / עמודים 12-13

מה חדש במסו"ל סוסיא?

לאחר הגבלות ממושכות, בשעה טובה קיבלנו היתרים נוספים ממשרד החינוך, וצוות ביסי'ש שב להדריך טיולים רב יומיים לתלמידי כיתות י"א- י"ב.

עבר עלינו חג פסח גדוש בפעילויות, חול המועד שלא זכינו לו כבר שנה! האתר היה עמוס במבקרים שנהנו מהפנינג מושקע והדרכות מעניינות.

כמיטב המסורת נכנסנו לבית הכנסת העתיק בסמוע (אשתמוע הקדומה) לתפילת שחרית וקריאת הלל ברוב עם, ושמחנו לראות את עם ישראל יוצא לטבע בהמוניו ובא לטייל אתנו ביער יתיר ובתל זיף המרתקים!

פנינו קדימה - מתכוננים לאירועי חודש אייר הבא עלינו לטובה, וגם סיור נוסף בסדרת 'מסעות הר ציון', והפעם מירושלים ליריחו.

בשמחה גדולה מאוד סגרנו את צוות בנות השירות שלנו לשנה הבאה, ואנחנו מקבלים בברכה ובלב אוהב את אמונה מסליס, ירדן בר שאול ומוריה שריד! כיף גדול לנו שאתן אתנו!

לעדכונים נוספים מוזמנים לעקוב אחרינו בעמוד הפייסבוק שלנו, באינסטגרם ובאתר האינטרנט של בית ספר שדה.

אך מה לזה ולמלחמת העצמאות, הקרבות על הדרך לירושלים וליום ירושלים?

אחת השאלות המפורסמות אודות מלחמת העצמאות בגזרת ירושלים נוגעת למחיר שחשב בן גוריון שנצטרך להקריב על מנת שתהיה ירושלים עברית. "תיתכן ירושלים ללא מדינה, אך לא תיתכן מדינה ללא ירושלים", קבע. אך באיזה מחיר? חמישה מבצעים לכיבוש לטרון החוסמת את הדרך לירושלים? יותר מ 150 הרוגים רק בקרבות סביב לטרון? כ 40 חללים בסדרת הקרבות על הקסטל, ויותר מכך בקרב נבי סמואל?

לא באמת ניתן לענות על שאלה היפותטית כזאת, אך ניתן אולי לנסות ולהבין אחרי 73 שנה, ובעיקר מן הפרספקטיבה של שחרור ירושלים לפני 54 שנים, מהי המשמעות העמוקה של המציאות שהתהוותה בסוף מלחמת העצמאות למשך 19 שנים, כאשר כל הדרכים המובילות לירושלים, אלו של תש"ח ואלו הקדומות שתיארנו לעיל (למעשה זהו כמעט אותו תוואי), נותרו בידי הירדנים, חוץ מן הדרך המערבית בפרוודור ירושלים, המוכרת לכולנו ככביש מס' 1.

דומני שמזמור תהלים אחד מסביר למפרע מה היה לנו שם.

מזמור מ"ב הינו מזמור שכולו מים, בחג בו העולם נדון על המים. זו גם הסיבה שהוא נאמר כל יום בחג הסוכות בקרב עדות המזרח.

(א) לְמַנְצֵחַ מִשְׁפִּיל לְבַנְי־קְרַח: (ב) בְּאֵיל תַּעֲרַג עַל־אֲפִיק־מַיִם בֶּן נִפְשֵׁי תַעֲרַג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים: (ג) צְמֵאָה נִפְשֵׁי לְאֱלֹהִים לְאֵל הוּא מְתִי אָבּוֹא וְאֶרְאֶה פְּנֵי אֱלֹהִים: (ד) הִיִּתְהַ לִּי דְמַעְתִּי לְחֵם יוֹמָם וְלַיְלָה בְּאֶמֶר אֵלֶי כֹּל־הַיּוֹם אֵיִה אֱלֹהֶיךָ: (ה) אֵלֶּה אֲזַכְּרֶה וְאֶשְׁפָּכָה עָלַי נִפְשֵׁי כִי אֶעֱבְרוּ בְּסֶף אַדְדִּים עַד־בַּיִת אֱלֹהִים בְּקוֹל־רִנָּה וְתוֹדָה הַמּוֹן חוֹנֵג: (ו) מַה־תִּשְׁתַּחֲוֶהוּ נִפְשֵׁי וְתַהַמִּי עָלֶי הוֹחִילִי לְאֱלֹהִים כִּי־עוֹד אֲוֹדְנוּ יְשׁוּעוֹת פְּנִי: (ז) אֱלֹהֵי עָלִי נִפְשֵׁי תִשְׁתַּחֲוֶה עַל־בֶּן אֲזַכְּרֶה מֵאֲרִץ יִרְדֵּן וְחֶרְמוֹנִים מִתֵּר מִצְעָר: (ח) תְּהוֹם־אֶל־תְּהוֹם קוֹרָא לְקוֹל צְנוּרִיךָ כֹּל־מִשְׁבְּרִיךָ וְנִלְיִךָ עָלֶי עֲבָרוּ: (ט) יוֹמָם יִצְוֶה הוּא חֶסֶדּוֹ וּבְלַיְלָה שִׁירָה שִׁירוּ עַמִּי תִפְלֶה לְאֵל חַיִּי: (י) אֲזַכְּרֶה לְאֵל סִלְעֵי לְמָה שְׂכַחְתָּנִי לְמַה־קָּדַר אֵלֶיךָ בְּלַחֲזֵי אֲנִי: (יא) בְּרִצְחָן בְּעֲצֻמוֹתַי חֶרְפוֹנֵי צוּרֵי בְּאֶמְרָם אֵלֶי כֹּל־הַיּוֹם אֵיִה אֱלֹהֶיךָ: (יב) מַה־תִּשְׁתַּחֲוֶהוּ נִפְשֵׁי וְמַה־תַּהַמִּי עָלֶי הוֹחִילִי לְאֱלֹהִים כִּי־עוֹד אֲוֹדְנוּ יְשׁוּעַת פְּנֵי וְאֱלֹהֵי:

המשורר משתוקק לעלות לרגל: "מְתִי אָבּוֹא וְאֶרְאֶה פְּנֵי אֱלֹהִים", אך למגינת ליבו, הדרכים לירושלים חסומות. נותר לו רק להיזכר בערגה על ימים עברו: אֵלֶּה אֲזַכְּרֶה וְאֶשְׁפָּכָה עָלַי נִפְשֵׁי כִי אֶעֱבְרוּ בְּסֶף אַדְדִּים עַד־בַּיִת אֱלֹהִים בְּקוֹל־רִנָּה וְתוֹדָה הַמּוֹן חוֹנֵג: או במילים פשוטות: אני עוצם את עיני ונוכר איך היינו "מְדַדִּים", צועדים בסך, כשאני על כתפי אבי, שרים וחוגגים על הגיענו אל בית א-לוקים. אך עתה, המצב קשה: "הִיִּתְהַ לִּי דְמַעְתִּי לְחֵם יוֹמָם וְלַיְלָה", ובמצב של הסתר פנים, כולם לועגים לי: בְּאֶמֶר אֵלֶי כֹּל־הַיּוֹם אֵיִה אֱלֹהֶיךָ. שאלה זו, פוגעת בי כמדקרת חרב כשאני נזכר בדרכים העולות לירושלים כשהן עמוסות בחוגגים, ולכן מַה־תִּשְׁתַּחֲוֶהוּ נִפְשֵׁי וְתַהַמִּי עָלֶי הוֹחִילִי לְאֱלֹהִים כִּי־עוֹד אֲוֹדְנוּ יְשׁוּעוֹת פְּנִי: ואני אין לי אלא לעצום עיני ולהיזכר בימים טובים, כשמציאותו של הקב"ה היתה ניכרת ועוטפת מכל כיוון כשפע של מים: תְּהוֹם־אֶל־תְּהוֹם קוֹרָא לְקוֹל צְנוּרִיךָ כֹּל־מִשְׁבְּרִיךָ וְנִלְיִךָ עָלֶי עֲבָרוּ: (ט) יוֹמָם יִצְוֶה הוּא חֶסֶדּוֹ וּבְלַיְלָה שִׁירָה שִׁירוּ

עָמִי תִפְלֶה לְאֵל תָּיִ: וְהַפְּזֹמֶן חוֹזֵר עַל עֲצֻמוֹ פֶּעַם נוֹסֶפֶת בְּסוֹף הַמְּזֹמֵר בְּאִמְרָם אֵלֵי כָל־
הַיּוֹם אֵיךְ אֵלֵהֶיךָ: (יב) מִה־תִּשְׁתַּחֲוֶיֶן נַפְשֵׁי וּמִה־תִּתְקַמֵּי עָלַי הוֹחִילִי לְאֱלֹהִים כִּי־עוֹד אוֹדְנוּ יִשׁוּעַת
פָּנֵי וְאֱלֹהֵי:

במזמור נמהל כאב גדול על הסתר הפנים, תפילה לישועה והתגלות מחדש, והתרפקות בערגה על ימים שמחים של עליה לרגל לירושלים תוך צעידה בדרכי עולי הרגל.

ומזמורי תהלים, כמו מזמורי תהלים: לכל אחד מהם זמן ועת לשעתו ולדורות: כשנניח את שלושת הרבדים ההיסטוריים זה על גבי זה: 1] תולדות המלחמה על הדרכים לירושלים בתש"ח 2] הישארותן בידי ירדן תשע עשרה שנים, מדרום, מצפון וממזרח לירושלים, כשהן משמרות את תוואי הדרכים הקדומות מימי בית המקדש ו-3] שחרורן של דרכים אלו במלחמת ששת הימים, אי אפשר שלא להבין לאור מזמור מ"ב, שכשהדרכים לירושלים חסומות, בין אם בימי משורר תהלים, בין אם בתש"ח או עד תשכ"ז- זוהי מציאות של הסתר פנים! בנס הגדול והבלתי נתפס של מלחמת ששת הימים, הייתה התגלות כה גדולה בכל החזיתות, כשמרגשת מכולן הייתה כמובן חזית ירושלים, העיר העתיקה והר הבית, ובאותם רגעים בו הדהד קול השופר ברחבת הכותל, כאילו נשמעה תפילתו של המשורר, כשהדרכים אליה כבר לא חסומות כִּי אֶעְבְּרוּ בְּסֶף אֲדָמָה עַד־בֵּית אֱלֹהִים בְּקוֹל־רִנָּה וְתוֹדָה הַמּוֹן חוֹנְגָּ!

שְׂאוּ מָרוֹם עֵינֵיכֶם... – הפינה האסטרונומית – בארי בלויגרונד

בשנים האחרונות, מתמחה מרכז סיור ולימוד סוקיא, בזכות פעילותה של "הדובה הגדולה", באסטרונומיה תצפיתית לילדים ובני נוער. בפינה זו נשתף מידי חודש בחוויות האסטרונומיות המתרחשות אי שם לנגד עיננו, בכיפת השמים מעלינו, במקביל ממש לחיינו על פני כדור הארץ.

"טובים מאורות שברא אלוקינו יצרם בדעת בבינה ובהשכל.. מלאים זיו"

חודש אייר. המקור לשם החודש הוא בכלל באכדית – אַיְרוּ, ופירושו – אור! האכדים קראו לו חודש האור. אך גם מקורות שלנו, מהתנ"ך, מקשרים את חודש אייר לאור.

"בשנה הרביעית בחודש זיו, הוא החודש השני למלוך שלמה על ישראל, ויבן הבית לה'" (מלכים א', ו', א') – רש"י מסביר לכל מי שפספס שזיו הוא חודש אייר ובחודש זה יוסד בית המקדש. זיו זהו שמו העברי של חודש אייר, בעוד אייר זהו השם שהבאנו מגלות בבל.

רואים פה חזרתיות – אירו – אייר – זיו. לכל הדעות זהו חודש שטוף אור!

בחודש אייר הימים מתחילים להתארך, אחרי החורף שבו הלילות החשוכים היו ארוכים יותר. 20 במרץ, יום שוויון האביב שחל לפני ימים אחדים, מציין את היום שבו שעות האור והלילה שוות. כעת הימים מתארכים על הלילות והשיא יהיה ב-21 ביוני – היום הארוך ביותר בשנה, שלאחריו הימים חוזרים להתקצר. ניתן לראות, אפוא, שרוב התארכות הימים מתרחשת בחודש אייר, החודש עם הכי הרבה שעות אור ביממה!

בנוסף, בחודש אייר אנחנו נחגוג את ל"ג בעומר – חג המדורות! ל"ג בעומר זהו יום ההילולה של ר' שמעון בר יוחאי, והחג הבלתי מעורער של ספר הזוהר. מקור שמו – פסוק בספר דניאל – "והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע, ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד".

אבל מהו בכלל האור?

כלל ההיסטוריה של חקר מהות האור מעניינת מאוד, שהרי מה גורם לבן אדם לנתח דבר מובן מאליו כמו אור? קצר הדף מלהכיל את כל המהלך המרתק, ומי שרוצה להרחיב מוזמן לקרוא בספר "המפץ הגדול" מאת סיימון סינג.

נאמר בקיצור שהאור הוא קרינה בעלת אורך גל שמגיעה לעין האדם. בכל מערכת השמש שלנו כל סוגי האור מקורם בשמש! (גם חשמל מקורו בשמש). כוכבי השבת (כל הכוכבים מלבד כוכבי הלכת והירח, שמחזירים את אור השמש), מפיצים אור, כי הם שמשות, בדומה לשמש שלנו. לאורך ההיסטוריה גילו שלאור לוקח זמן להגיע למרחקים ארוכים. חקרו חיפשו, ומצאו – מהירות האור היא המהירות הגבוהה ביותר והיא מגיעה ל-300,000 ק"מ בשנייה! (לצורך העניין, את כדור הארץ לוקח לאור להקיף פחות מרבע שניה!).

אחרי גילוי זה היה פשוט יותר לאמוד מרחקים עצומים בחלל לפי קנה מידה זה. מרחקנו מהירח- שניית אור בודדת, המרחק מהשמש – שמונה דקות אור. והכוכבים- רחוקים מאיתנו שנות אור. פשוטו כמשמעותו. ארקטורוס – רועה הדובים, הכוכב הבוהק בהמשך הזנב של העגלה הגדולה, נמצא במרחק 36 שנות אור מאיתנו. זאת אומרת שהאור שמגיע אלינו כעת בקע מהכוכב לפני 36 שנה! ספיקה- כוכב במזל בתולה, שעליו נדבר בחודש הבא בעז"ה נמצא במרחק 260 שנות אור!

וכעת, אתגר למהירי החישוב – כמה זמן אור ירח מלא 'מטייל' בחלל מהיווצרותו ועד שהוא מגיע אלינו לעיני? קחו בחשבון שבירח מלא הירח והשמש בדיוק נגדיים בשני הקצוות של כדור"א. ואם החזקתם מעמד עד כאן, כנראה אתם חכמים כשמשו!

נסיים בשיר של יונתן רזאל. מקור המילים הוא ברכה שהייתה נאמרת בין תלמידי חכמים, אך הוא כתב ב'הקדשה' לרבי שמעון בר יוחאי, ספר הזוהר, ול"ג בעומר.

לבך יהגה תבונה

פיך ידבר חוכמות

לשונך ירחיש רננות

עפעפיך יישירו נגדך

עיניך יאירו במאור התורה

שפתותיך יביעו דעת

כליותיך תעלוזנה מישרים

פעמיך ירוצו לשמוע

דברי עתיק יומין

פניך יזהירו כזוהר הרקיע

כזוהר הרקיע

פניך יזהירו כזוהר הרקיע

כזוהר הרקיע

שפתותיך יביעו דעת

כליותיך תעלוזנה מישרים

פעמיך ירוצו לשמוע

דברי עתיק יומין

עולמך תראה בחיך

אחריתך לחיי העולם הבא

פתח פיך ויאירו דבריך

כזוהר הרקיע

מעשה שהיה... היום לפני... – טל שלם

כל יום ושעה בחיינו הופכים מבלי משים לרגעים היסטוריים של ממש, אם רק ניצוק משמעות לרגעים אלו. האם בעוד 100 שנה, מעשינו יופיעו בפינת ההיסטוריה "היום לפני"? בפינה ההיסטורית נעלה מידי חודש אירועים היסטוריים מרתקים בתולדות העם והארץ, שהתרחשו בחודש זה, שהרי עם ללא עבר "ההווה שלו דל ועתידו לוט בערפל".

פיצוץ גשר דאהרייה

כמה פעמים עברתם, תושבי הר חברון, במעבר מיתר, וראיתם שלט שמוצב על גדות הנחל? המזל לא האיר פנים לשלט והוא קצת מוסתר, אך מאחוריו מסתתר סיפור מרתק ולא מוכר שהתרחש באזורינו, והוא פיצוץ גשר דאהרייה בשנת תש"ח, מלחמת העצמאות.

המצרים פולשים לארץ ישראל והופכים את הדרום לזירת קרבות, והם גם סימלו את תחילת המלחמה בחזית הדרום, ב-15\148, כאשר כבר שאר חלקי הארץ בעיצומה של המלחמה. המצרים שלחו שני צירים של תנועת לחימה לכיוון מרכז הארץ, ששניהם עברו בקרבת כביש החוף.

הראשון – כפר דרום ויד מרדכי – יישובים קטנים ומבודדים בנגב, שהמצרים לא החשיבו אותם במלחמה שלהם, אך המגינים ביישובים המבודדים הצליחו להילחם בעזר מול המצרים ולהדוף אותם. המצרים שולחים עוד כוח תגבור ומנהלים קרב נוסף מול יד מרדכי, אחד הקרבות המהותיים בדרום, שנגמר בכיבושו של היישוב לאחר חמישה ימי לחימה קשים.

הציר השני – מתנהל מבאר שבע לחברון. הכוח המצרי נכנס לבאר שבע, חובר ליחידת "האחים המוסלמים" וביחד הם ממשיכים צפונה, עד שהם מגיעים ע"י בית לחם ושם חונים.

גדוד הפשיטה של חטיבת הנגב, שהורכב מהגדוד התשיעי של הפלמ"ח ומלוחמי היחידה המובחרת "חיות הנגב", התארגן במשך זמן זה לאחת המשימות שהוטלה עליו – לנתק את הצבא המצרי ממקור האספקה העיקרי שלו. איך הם יעשו זאת? בעזרת פעולת פשיטה בעומק שטח האויב, ופיצוץ הגשרים בכביש באר שבע – חברון.

ההכנות למבצע וההגעה אליו לא היו פשוטות, משום שבאר שבע וסביבתה נשלטו ע"י אויב, ונצרך מבצע בתנועה שתוך שטחי המדבר, דרך צאלים, המכתש בגדול, כורנוב ולבסוף נבטים. היציאה לפעולה התרחשה בלילה ה-28\5, והיעד שנבחר

היה גשר דאהרייה, היכן שהכביש מתפתל בין ההרים. הפעולה יוצאת לדרך ואף הצליחה כבר ביום למחרת.

ביצוע הפעולה הביא לכמה הישגים – ניתוק הצבא המצרי מאספקתו בבאר שבע והותרת כוחות המצרים בגזרת הדרום, ללא יכולת להתקדם צפונה לירושלים.

זרע וקציר וקר והם וקייץ ותהרף – על תופעות עונתיות בטבע סביבנו – עדי בהלול

"איך שגלגל מסתובב לו..."- לוח השנה מסתובב ועימו הטבע במחזוריות מפעימה, לובש ופושט צורה, מחליף גוונים, שוקט ורוחש ושוב שוקט. בפינה זו נעצור מידי חודש להתבונן במה שהטבע מזמן בה בעת, בבחינת "ואידך זיל גמור" וצא לטבע לחוש במו עיניך...

מדור זה לזכר אוריאל פרץ הי"ד

"כקוצים וברקנים"

חודש אייר מביא עמו בשורה חדשה באוויר. בשורת פריחת הניצנים והטמעת השורשים עוד פנימה, אל מעמקי האדמה.

"עם כל מכלול הקוצים והצמחים שנכנסו לי לגוף, אפשר להקים ערוגה של מטר על מטר, אבל אלו לא סתם קוצים, אלו קוצי ארץ ישראל". אוריאל פרץ הי"ד נפל בקרב בלבנון בשנת 1998. אוריאל היה אדם של ערכים ואידיאלים. אהבת הארץ והליכה בה לאורכה ולרוחבה. ביומניו שנמצאו לאחר מותו נמצא המשפט הזה, משפט שחרוט היטב בלב רבים מאתנו. מי ייתן ונמשיך את צוואתו של אוריאל הלאה.

בתום תקופת החורף מתחילה תקופה חדשה, תקופה האביב. תקופה זו מביאה עמה פריחה, נדידה של עופות בשל מזג האוויר המשתנה לקיצי וכן צבעי הנוף שמסביבנו אט אט משנים את גוונם.

בדרך כלל, כשנלך בשבילים ובצדי הדרכים, העין שלנו תצוד מיד את הפרחים המתהדרים בשלל צבעים וצורות. אך מבלי משים, נפספס צמחים מיוחדים במינם, צמחים שחלקנו אף יאמר שאינם סימפתיים או אפילו פשוט מיותרים – הקוצים.

"וקוץ ודרדר תצמיח לך..." (בראשית ג', י"ח)

הקוצים נקראים בתנ"ך בשלל שמות - קוץ, דרדר, חוח, גלגל, אטד, סרפד ועוד רבים. כאשר נזכר בתנ"ך אזכור של קוץ, יש שלוש אפשרויות למשמעות האזכור:

1. עונש לבעל האדמה

2. נטישת מקום

3. עצלות

לעומת זאת, רש"י מציין באחד מפירושו שהקוץ והדרדר הם צמחים הראויים למאכל כאשר נמצאים לאחר תיקון.

להלן ניתן סקירה של 4 סוגי קוצים:

ברקן סורי וגדילן מצוי - צמחים חד שנתיים המצויים בחורף. פריחתם בעונת האביב. נפוצים מאוד בצדי דרכים ובשטחים נטושים. מוכרים במראם בשל עליהם הגדולים והכתמים הבהירים שעליהם.

קורטם דק - צמח חד שנתי ממשפחת המורכבים. נובט בחורף ופריחתו בשלהי עונת האביב-קיץ. צמח אפור וקוצני המכסה שטחים רחבים בשפלה ובהר. פרחיו הוורודים-לילכיים מושכים לתוכם שלל מאביקים והעיקרי שבהם היא הדבורה. בארצות חמות הפרח שימש כחומר צבע לצביעת מאכלים ומאפים. זרעיו בעלי אחוז שמן גבוה והוא שימש למזון ולמאור.

עכובית הגלגל - צמח רב שנתי, פורחת באביב בשדות ובשטחים הנמצאים על גב ההר. העכובית היא צמח קוצני והיא מורכבת תפרחות בעלות רקפות-רקפות, כשבכל רקפת נמצאים פרחים צינוריים. באחד מהפרחים מתפתח ופורח הצמח שגדל והופך לפרי. כשהפרי בשל, גבעול העכובית נתלש מן האדמה והצמח מתגלגל ברוח. בזמן נדידת העכובית, זרעיה עפים ומופצים לאזורים נוספים. פירות העכובית נאכלים כגרעינים.

צילום: אוהד בנימיני

אנו מודים לאוהד בנימיני על התמונות

"לנוע לנוע" – המלצה לטיול משפחתי – עטרת אמדדי ויסכה בן הר

"לנוע, לנוע בעקבי הצאן, לנשום אויר, להיחשף קצת לרוח, לגשם, לדברים מאוד מטהרים. כשמעיזים לצאת, זוכים להרבה ברכה במפגש החי עם העולם" (יאיר הר סיני)

והפעם- גב ימין

בזמן הזה של השנה כשהימים מתארכים והטמפרטורה עולה ועלה מצאנו לכם יופי של מסלול משפחתי קצר עם מים מרעננים.

בעומקו של הנגב נמצא גב יפהפה, בין צוקים וחולות שמתחברים לנחל ימין. מול נוף כזה אי אפשר שלא להרהר במשפט מתוך "הנסיך הקטן" - "סוד יופיו של המדבר, שהוא צופן אי-שם בחובו מקור מים חיים..."

נחל ימין הוא אחד מיובליו של נחל חתירה, אורכו 11 ק"מ והוא מתחיל במישור ימין - מישור חולי המהווה שריד לתקופה שהייתה לפני היווצרות הבקע הסורי אפריקאי, תקופה בה הנחלים מעבר הירדן זרמו ממזרח למערב וסחפו איתם חולות לאזורנו, שיצרו מישורים חוליים כמו מישור ימין.

את מסלולנו אל גבי ימין אנו מתחילים ממה שמכונה: "הכביש המנדטורי", היום זהו כביש 227, הממשיך מכאן מזרחה אל שפת המכתש הקטן ואל מעלה עקרבים- שכיום חסום בגלל בעיות בטיחות.

כביש האספלט המודרני עובר ממש על תוואי דרך שסללו הבריטים לפני מאה שנה עבור משטרת הרוכבים שהם הקימו על מנת לאבטח את הספר הדרומי של תחום שלטונם - אי שם בארץ שבטי העזאזמה בנגב. בדואים רוכבי גמלים שימשו בשירות המשטרה הבריטית ותחנות המשטרה עדיין עומדות על תילן בממשית מחד, ובעין חצבה מאידך.

אם רק נמשיך עוד כקילומטר מזרחה מחניון נחל ימין, מעט מזרחה לנקודה שבה נחל ימין חוצה כביש זה, נוכל לראות בסמוך לכביש המודרני את כביש הסולנינג הבריטי, בדמות שוליים בנויים ואבנים קטנות המרצפות את מהלך הכביש. הכביש המנדטורי בעצמו יושב על תוואי הכביש שסללו הרומאים כבר במאה השנייה לספירה, כדרך שהלכה מחברון, דרך ממשית, על חצבה, על הערבה, אילת ופטרה. דרך זו נזכרת במקורות הקדומים הרומיים ואף היהודים (בברייתא העוסקת בגבולות הארץ זוהי "הדרך הגדולה ההולכת למדבר"), אבל הכי חשובה היא העובדה הארכיאולוגית: שרידי הדרך החצובה בסלע ניכרת היטב במעלה עקרבים הרומי הסמוך.

אופי המסלול: אורך המסלול הוא 3 ק"מ, המסלול הוא הלוך עד הגב וחזרה לחניון באותה הדרך (1.5 ק"מ לכל כיוון), יוצאים מהחניון בסימון הירוק עד הגב.

הוראות הגעה: נוסעים מדימונה לכיוון ים המלח בכביש 25 ופונים דרומה בצומת רותם לכביש 206. נוסעים עד צומת הכביש למעלה עקרבים -כביש 227. לאחר כ-3.5 ק"מ משתרע מצד ימין חניון הלילה מישור ימין.

אפשר גם לכתוב בוויז "גב ימין"

(להלן הקישור-

[https://waze.com/ul?a=share_drive&locale=iw&sd=ge2yJBkZ8BF76&env=il&utm_source=waze_apt\(m_campaign=share_drive](https://waze.com/ul?a=share_drive&locale=iw&sd=ge2yJBkZ8BF76&env=il&utm_source=waze_apt(m_campaign=share_drive)

תיאור המסלול הרגלי: מחניון הלילה הולכים בעקבות סימון השבילים הירוק דרומה, בהתחלה בחולות מישור ימין ואחר כך בערוצים רדודים היורדים לנחל ימין. בחולות ייחודיים אלה אפשר לראות פריחה בחודשי החורף והאביב של מגוון צמחים ופרחים הייחודיים למקום כמו חבצלת הנגב ואירוס ירוחם.

לאחר כמה מאות מטרים מתחברים לערוץ המרכזי של נחל ימין. בתחילה האפיק מתון, אך אחרי מרחק קצר, ולאחר שנפגוש שלט של רשות הטבע והגנים, הנחל יורד במפל לערוץ קניוני. השביל עוקף את המפל משמאל ויורד למורד הנחל. ממרגלות המפל ממשיכים מעט במורד הקניון אל גב ימין, גב גדול באורך כ-7 מטרים, השומר על מימיו כמה חודשים אחרי הגשם. לאחר בילוי בגנים חוזרים לרכב בשביל הירוק.

השם "ימין" מגיע משמו הערבי של הנחל "ואדי אל ימן"- הנחל הדרומי, נחל שזורם דרומה. העולם הקדום פנה לשמש ולכן הכיוון המרכזי אליו אנשים פנו היה המזרח. מכאן שהדרום היה מצד ימין שלהם והצפון- משמאל.

כיוונים אלו מוזכרים בסיפור פרידת אברהם ולוט, אברהם מציע ללוט לבחור לאיזה כיוון ללכת ואילו אברהם ילך בכיוון השני "הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי אם השמאל ואימנה ואם הימין ואשמאילה:" (בראשית י"ג, ט')

כמו כן, כיוון דרום בתנ"ך נקרא גם תימן- אל ימן, ימין. "בן אדם שים פניך דרך תימנה והטף אל דרום והנבא אל יער השדה נגב" (יחזקאל כ"א, ב')

כיוונים אלו השתמרו בשפה הערבית בה הדרום נקרא "ימן" והצפון- שמאל شمال.

אזהרה:

הגב נמצא בנקיק סלע מרשים, בשל כך יש לוודא לפני הטיול שלא נשקפת סכנת שטפונות. אין להגיע אליו במידה וקיימת אזהרת שטפונות, ובחודשי החורף יש להתעדכן לגבי מזג האוויר.

לייעוץ, הכוונה והדרכה, ניתן לפנות לעינב במרכז ההזמנות של בית ספר שדה

סוסיא: 029961148

מוזמנים לפנות אלינו דרך האתר Susya@susya.org, בדוא"ל Susya@susya.org

ובפייסבוק מרכז סיור ולימוד סוסיא.